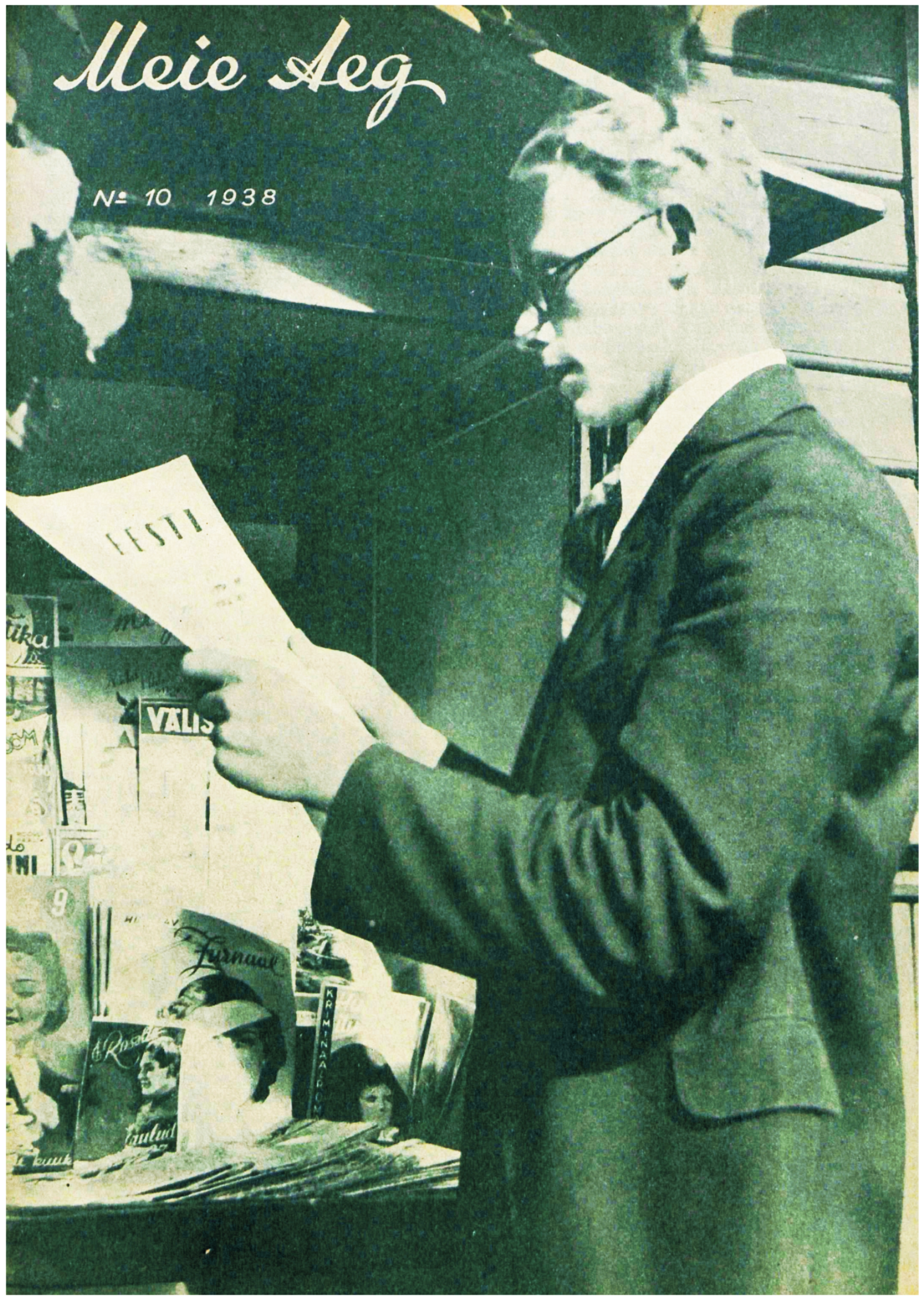

Meie Aeg

N° 10 1938

On sügis...

Looduse ilusad hääletsused on vaikinud ja on saabunud kurb sügis. Pisaraid langeb tinaraskeist pilvist ja pisaraid poetavad puud oma kroonidelt. Loodus nutab. Kõle, tühi ja õudne on varsti mets. Peagi tõstavad puud oma paljad, haralised käed üles taeva alla ja puudutavad madalaid pilvi nende lennul. Vihmasagarad ripuvad laotusel. On sügis...

Loivad metsa all ja sahistad jalgadega koltunud lehtedes. Sinu ette keerleb neid veelgi, üks, kaks, kolm... Nagu vaikes leinas, tasa ja hääletult. Mingi kummikord on asetunud lehe-rootsu ja oksa vahele; puu sulgeb mahlaallikad pikaks talveks; leht on üks, ta koltub — ja langeb. Taevas avardub enam ja enam hõredaks muutunud puu kroonide vahelt, kuid ta pole enam sinine, helkiv ja naerata, nagu oli kord suvel; ta on hall ja ruske. Kuhu on läinud laululinnud, kuhu kadunud käokukkumine? Kus on helisev elu, mis noorel kevadel purskas jõuliselt esile? Kas siis pole jäädavust? Kas igavesti ei kesta ilusad ja õnnelikud päevad?

Tuul vilistab rannal, vihased lained peksavad kaldale, pritsib kõrgele vaht ja pihustuvad veetilgad. Kuid ikka uusi ja uusi vahuharju piitstab üles tormi-ii. Meri pole enam vaikne ega rahulik. Rahutuna nagu tahaks ta tõusta oma kütkeist ja ületada piirid. Imelik igatsus asub hinge. On see koduigatsus? On see kahetsus kasutamata jäänud päevadest? Sooviksid nagu kinni pidada ajaratust, sooviksid uuesti tagasi ilusaid mälestusi, neid helgeid suvepäevi, kus olid õnnelik ilusa looduse keskel. Kuid nüüd on need läinud. Möödunud tunnid ja päevad ei tule enam tagasi.

Möödunud nooruski ei tule enam tagasi. Hõbehallid juuksed võivad olla auks ta kandjale, nendega ühenduses võib olla palju läbielusid ja teadmisi, kuid üht nad ei saa — tuua tagasi kaotsiläinud aega.

Halastamatu järjekindlusega käib looduse kellavärk. Sureb ilu, koltub haljus; ja ka inimesed on äkitselt muutunud vanaks. Arvestamata tunnetega, arvestamata olukorraga haarab surm siin ja seal elu järele. Teda ei saa peatada, teda ei saa sundida. Ta järel käivad pisarad ja lein.

Maailm kannab surma ja sügise jälgi. Kaduma on läinud paradiis. Inimsüdametes mäsavad sügisesed tormid. Näib nagu kõik ilu on ka sealt kadunud. Oleme nagu jõudnud maailma-ajastu lõpule. Pole puudus sundijatest ja käskijatest, aga on puudus parimatest ja õiglastest sõpradest. Karmus ja külmus hoovab välja iga-

ühest. Ja seepärast paljud arglikud põgenevad tühjast ja kõledast sõõrist, mis ümbritseb inimest.

Kõik, mis on kurja, leidub inimhinges: viha, kadedust, rumalust ja omakasupüüdu. Kuhu on jäänud Jumala sarnasus? Kas on inimene veel see olevus, kes tuli välja Jumala sõrmede alt kaunina nii ihult kui hingelt? Maailma ajaratas on pööranud meilt ära ka selle kauni kevade. Juba esimene mõrv paradiislikus looduses paiskas segamini kooskõla ja ilu. Ja sellest alates nagu oleks inimene asunud teele allapoole. Kes peatab meid sellel teel? Või suureme lõpuks metsikus kättemaksu ja kirgede vallapääsmise tuhinas. Apostel Paulus kirjutas juba 1900 aastat tagasi Timoteusele: „Aga see olgu sulle teada, et viimseil päevil hirmsad ajad peavad olema, sest siis on inimesi, kes iseenesest palju lugu peavad, kes rahaahned, hooplikud, suurelised, teotajad, vanemate sõna põlgajad, tänamata, pühitsemata on; kes omakseid ei armasta, lepituse rikkujad, laitjad, prassijad, valjud, kes head ei armasta, petised, äraandjad, kes on äkilise meelega, uhked, kes lihahimusid enam armastavad, kui Jumalat.“

Inimsugu on rikutud ja haige; seda haigust ei paranda mingi kerge ravim. „Päev tuleb, mis põleb kui ahi, ja kõik uhked ja kõik, kes õelat tööd teevad, peavad olema kui kõrs; ja päev, mis tuleb, kõrvetab neid ära kui tuleleek, ütleb vägede Jehoova, ja see ei jäta neile mitte juurt ega oksa. Aga teile, kes teie mu nime kardate, peab õiguse päike tõusma.“

Nii koidab neile, kes on ausad ja õiglaste, kord uuesti kevad; teised aga hukuvad maailma sügises. Kas ei taha olla meie need, kes kardavad Jumalat ja teenivad teda, et selle läbi elada kord uues elus?

V. Viirsalu.

Puudusi maailmas

Maailmas pole puudus valitsejatest ega juhtidest, kuid maailm vajab karjaseid, õpetajaid ja julgustajaid. Teadmisi on liialt, tarkust on külluses, kulda on enam kui iial enne; põld kasvatab rohkem vilja, tööstus toodab enam saadusi — kuid maailm pole õnnelik. Pole õnnelik? Vaadake, mida inimese vaim kõike on lejutanud! Pole sügavusi, mida pole mõõdetud, pole kõrgusi, kuhu pole tungitud. On avastatud hiigelmõõted, nähtamatu maailm on tehtud nähtavaks, mugavuste eest on hoolitsetud. Inimene pole aga siiski veel rahuldatud. Ükski inimene pole veel oma igatsuste lõppsihil. Veel ikka soovitakse midagi saavutada, veel õnnelikumaks saada, veel rahulikumat elu omandada.

Maailm on uhke oma teadmiste; tsivilisatsioon on arenenud väga kõrgele. Tung ülikoolidesse on suur ja juba räägitakse haritlaste küllusest. Kui harimatud inimesed ei osanud korraldada elu, siis teadlikud inimesed peaksid seda suutma, arvestades võimalustega, mis on antud nende kätte.

Rahvas juubeldab juhtidele. Usutakse, et neil on mingi nõiakepp, mis muudab kõikide elu õnnelikuks. Säravad mundrid, välguvad relvad, au ja kuulsus saadab kõrgeid isikuid. Võim on see, mida ihaldatakse, ja selle saavutamiseks minnakse kas või üle kaaslaste surnukehade. Ja juhid ütlevad: „Me vajame mehi, kes on terasest, kes ei kõigu hetkekski, kes suudavad võita vaenlase!“

Umbusaldus ei luba rahvaid üksteisele ligineda; egoism haarab relvade järele, kui püütakse karpida ta õigusi; viha ja kadedus täidab inimeste meeli. Inimesed ei sammu praegusel teel õnnelikkuse poole. Ei aita selleks kaasa suured paraadid, hiilgus ega palju teadmisi. Maailm vajab midagi, mis muudaks ümber ta ideaalid ja põhimõtted. Väliste olukordade muutmine jätab inimesed ikka samaks seni, kui tunded ja hing on samad.

Inimesed siiski pimesi loodavad saabuvat aegu, kus valitseb õigus ja rahu. Nii rääkis hiljuti alles Tšehhoslovakkia kirjanik Karel Capek raadios kogu maailmale: „Me saame veel elada ajal — uskuge mind, me saame veel elada ajal, kui vale ja vägivald Paabilon kokku langeb. Ajalooratas ei peatu siin. Inimkond ei taha jõuda välja toorusesse ja rumalusse. Meeletus ja kurjus ei jää alati valitsema...“

On olnud mitmesuguseid režiime, on olnud paljusid maailmavaateid; juba loodetakse saavunud olevat õnnelik aeg, kuid seal kärjab karm reaalsus jällegi nõrgana kootud illusioonid. Näib,

et maailm ei leia inimeste hulgast isikuid, kes oleksid suutelised tooma paremust.

Et saada paremaks, selleks peab muutuma inimeste sisemine elu. Kui süveneme oma sise-elu ja tunnete vaatlusele, siis leiame, et siin peab abi tulema kõrgemalt.

Väga paljudele aga on usk Kristusesse võõras asi. Nad kahtlevad, kas see võib tuua midagi paremat; usutakse, et selle koht pole reaalsuses. See pole aga tõsi. Oleme vaadanud sageli kaugelt ja valesisukohalt. Pühakiri ütleb, et maailma tarkus on seepärast saanud tühiseks, et pole tuntud Jumalat.

Et õppida tundma maailmade Valitsejat, selleks peaksime astuma maha oma seisukohalt, liginema temale ja õppima temalt. Tõelised kristlased on nagu teisel alusel, kuhu peab astuma. Jeesus Kristus on tulnud ja on meie mõistuse annud, nagu ütleb jünger Johannes. Seega on neile midagi juure antud, mida neil varemalt ei olnud. Kunstnik näeb metsas midagi muud, kui puusepp; ta näeb päikese kulda, lehtede vaevalt märgatavaid üleminevaid varjundeid, ta kuuleb imelisi helisid, lindude silledusi ja puude kohinat; puusepp näeb aga kõrgeid ja sihvakaid puid, millest valmistada laudu ja kappe. Et näha nagu kunstnik, selleks peab oma kunstniku hinge. Samuti, et tunda nagu kristlane, peab ka astuma kristlase seisukohale ja õppima tundma tema vaateid.

„Ärgu kiideldu tark omast tarkusest ja ärgu kiideldu vägev mees omast väest, ärgu kiideldu rikas omast rikkusest; vaid kes tahab kiidelda, see kiideldu sellest, et ta targa meelega on ja mind tunneb, et mina olen Jehoova.“ Pühakiri räägib palju Jumala tundmisest kui alusest, mille kaudu saadakse kätte uuendatud siseelu. Ta räägib ka, et see on tee uuele ja kurjuseta igavesele elule.

Me mõistame, kuidas usumehi on võidelnud iseendaga ning on saavutanud ilusa võidu — võidu, mille kõrval võitlus oli tühine. Paljud on järelejätmatult otsinud rahu ning siis on neile liginenud Kristus ja öelnud: „Oma rahu annan ma teile.“

Kui maailm mässab su ümber ja inimesed on teadmatuses rahutud, siis pole sa pimeduses, sest sul on „usu salaasi puhtas südametunnistuses“.

Maailmas on puudus karjastest, õpetajatest ja julgustajatest. Tahad sa olla üks nendest, kellel on rahu Jumalas ning kes sellest rahust tahab rääkida ka õnnetule inimkonnale?

V. V.

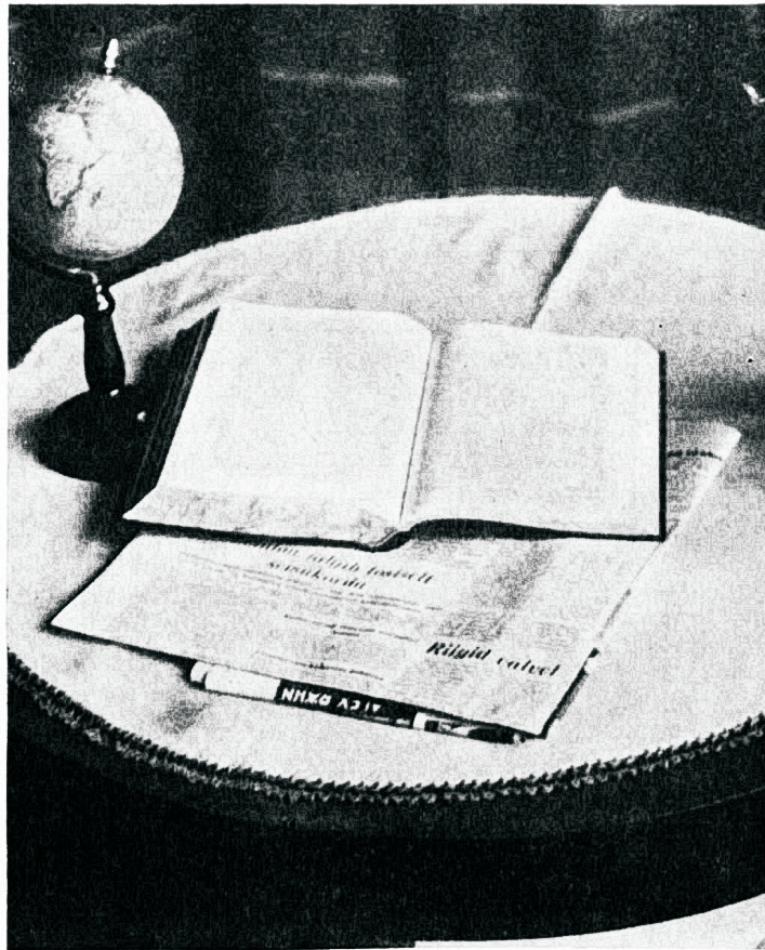
Sündmusi jälgides

Kord ütles keegi rahvajuht oma kaaslastele: „Tahaksin näha aega, millal saabuks rahu ja püsiv kindlustunne kõigile rahvastele ja igale üksikule inimesele. Siis oleks võimalik viia maailma sellisele majanduslikule õitsengule ja kultuurilisele kõrgusele, millest varem pole isegi teatud unistada; siis tekiks tõeline oodatud ideaalne maailm.“ See ootus pole ainult mainitud suurel rahvajuhil, vaid paljudel inimestel. Kõneldakse rahuriigist, mis peab tulema maailma; oodatakse, et kord inimsugu jõuab nii kaugele oma kultuuriliste saavutuste ja tsivilisatsiooni edusammude kaudu, et loobutakse vägivalla ja jõu tarvitamisest üksteise vastu, ning lahendatakse kõik tüliküsimused rahulikult teel. See oleks võimalik, vähemalt teoreetiliselt, teostada. Tegelikult on aga pilt hoopis teissugune.

Pettumuste keerises.

Maailm on pidanud läbi elama palju pettumusi; eriti on olnud rikkad viimased aastakümned ja aastad selle poolest. Üks üllatus on järgnenud teisele. Kõige targemad ja kaalukamad poliitikud ja riigimehed pole osanud ette näha asjade kujunemist ja sündmuste käiku rahvusvahelises elus ja vahekordades. Maailmasõda tõi selliseid muudatusi, milliseid ei võidud aimatagi. Ta lõi uue maailma, nagu ütleb seda üks Inglise riigimees. Keskriigid — Saksamaa ja Austria-Ungari — poleks alustanud sõda, kui nad oleksid näinud ette oma kaotust sõjas. Ehkki nad olid kindlad oma võidule, tabas neid ometi ränk kaotus. Vene keisririik, alustades sõda keskriikide vastu, ei võinud teada, et tema alused löövad kõikuma ja ta lõplikult kokku variseb juba enne sõja lõppu. Ka polnud revolutsiooni teostajail ette näha, millise valitsusvormini Venemaa välja jõuab ja esialgselt püsima jääb. Kommunismile ennustati peatset kadu, kuid see seisab tänaseni. Teisalt oli kommunismi juhtidel kindel usk peatsesse maailma-revolutsioonisse; tehti ju selleks ägedat kihutustööd ja kulutati tohutu summasid. Kuid nende ootuste täitumine on taandunud mägede taha ja ähvardab kaduda täielikult.

Fašism ja rahvusstsialism on liikumised, mis kerkisid esile nagu meteorid taevaalotuses; nende külgetõmbejõud ja levimisraadius on suurem kui algul teati arvata. Kus nad on ajanud oma juuri, seal on loodud uued tõekspidamised ja usutunnistused, mis olid mõned aastad tagasi rahvale tundmatud ja vastuvõtmatud. Nende mõju ei piirdu siseriiklusega, vaid avaldub rahvusvahelises poliitikas. Viimaste aastate sünd-

Mis on ja mis tuleb?...

mused ja eriti Kesk-Euroopa seisukord on meile parimaks tõenduseks rahvusstsialismi ja totaalsete riikide agressioonist. Ning praegu pole veel ette näha, millised tagajärjed võivad nendel süsteemidel olla tuleviku kujundamisel rahvaste peres.

Tagasi minnes Maailmasõja lõpu juure leiame, et Euroopa kaart on palju muudetud. Teatud riigid on saanud endale maad juure, teised on pidanud endast ära andma osad. Veel üllatavum on uute riikide tekkimine: Poola, Leedu, Läti, Eesti, Soome moodustavad uued riigid, kellele sündi vist keegi ei aimanud enne Maailmasõda, vähemalt nii peatselt mitte. Nende riikide tekkimisel ennustasid mitmed neile peatset lõppu. Sääraste kalkultatsioonide tegijad on nüüd tunnustajad, kuidas need riigid kindlustavad oma aluseid ja teevad väärikalt kultuurilist ja majanduslikku ülesehitavat tööd teiste kultuurirahvaste peres, mida peab hindama ja imetlema.

Võitjad riigid ei oodanud, et rahulepingute kestvus pidi olema nii lühike. Versailles' lepingust pole enam jäänud peaaegu midagi maksvaks. Oleks riigimeestel olnud rohkem ettenä-

gelikkust, siis oleksid nad korraldanud riikide piirid ja omavahelised suhted teisiti, et neid poleks tabanud üks üllatus teise järele. Nad oleksid pidanud varem võtma tarvitusele ettevaatusabinõud ja juhtima selliselt oma poliitikat, et oleks olnud võimalik vältida vapustusi, mis tabasid Euroopat ja tõid uusi pettumusi ning üllatusi.

Uhte riiki — Austriat, — kelle nimi oli kuulus sajandite kestes, pole üldse enam. Temast võime lugeda ainult ajaloo lehekülgedelt... Kas oleks võinud uhke monarh Franz-Josef kahekümne nelja aasta eest, kui ta süütas Euroopa tulekahju, mõelda, et tema kuulsat riiki tabab selline õnnetu saatus. Vast ta poleks siis riskinud kohutavat mängu.

Tšehhoslovakkia asutamisel ei mõtelnud tema loojad, et vaevalt 20 aasta pärast tuleb loovutada sellest riigist kaunis suur ja riigile majanduslikult ning strateegiliselt tähtis osa ühele võidetud riigile. Milline pettumus nüüd taganejaile!

Me võiksime rääkida ühe vana riigi — Abessiinia — kustumisest, Jaapani suurriigiks tõusmisest, Hiina vallutamisest Jaapani poolt, Hispaania kodusõjast, Palestiinas käivatest veristest kallal tungidest, asumaade probleemidest ja paljust muust, mis meie silmade ette toovad panoramaalse pildi maailma kiireltliikuvaist sündmusist, kus üks pettumus järgneb teisele, üks üllatus ületab teise. Ajaratas pöörleb väga kiirelt; iga päev toob uusi sündmusi mis vapustavad elanikke ja asetavad nad uutesse olukordadesse ning uute probleemide ette. Paks teadmatuse-udu ümbritseb rahvaid, milledes isegi kõige selgeltnägelikudel isikutel on raske mõne sammu võrra ette näha. Teadmatust ja kartust haarab meeli. Miks on selline olukord? Kuhu me viimaks jõuame?

Inimeste eest on tulevik varjul. Nende käes pole seda kujundada. Ainult Kõigevägevam Jumal teab kõik algusest lõpuni. Ta hoiab enda käes sündmuste kava. Kuid Ta ilmutab sellest korrast ja tuleviku sündmusist niipalju, kui leiab seda olevat vajaliku. See ilmutus on Tema sõnas, eriti prohveti sõnas. Prohvet Taaniel ütleb: „Ja tema pöörab kõiksugust aega, ta teeb, et kuningad oma aujärje pealt ära saavad, ja tõstab teised kuningaiks; ta annab tarkadele tarkuse ja mõistlikkudele mõistuse. Ta ilmutab, mis sügav ja salaja on; ta teab mis pimeduses on, sest tema juures elab valgus.“ Taan. 2, 21. 22.

Issanda jaoks pole pettumusi ja üllatusi, nagu on lugu inimestega. Seepärast võime teda usaldada ja otsida temalt tarkust ja valgust käesoleva olukorra ja tuleviku sündmuste selgitamiseks. Inimeste jõuetus ja prohvetisõna tõdenemise täpsus mineviku suhtes peaks olema küllaldaseks põhjuseks ärapäõrmiseks inimeste arvamistest Jumala eksimatu sõna juure. Seega vabaneksime ka pettumuste ja üllatuste vallast.

Moodsa paabeli-torni ehitamine.

Maailma poliitika ja relvastus meenutab piiblilikku jutustust Paabeli torni ehitamisest kauges minevikus. (1. Moos. 11. peat.). Tooaegne maailm kavatses teostada tohutu ettevõtte, mille kallal nähti ka palju vaeva.

Jumal oli hävitanud maailma patu laastava mõju kõrvaldamiseks ja parema generatsiooni kasvatamiseks. Pärast veeuputust käskis Issand inimesi laiali minna ja rahulikult maad harima hakata. Kahjuks võttis uus langus rahva seas kiiresti maad. Asuti linna ja torni ehitamisele, mille ots pidi „ulatama taeva ligi“. Selle läbi nad tahtsid endid kindlustada, et neid ei pidanud laiali pillutatama. See kavatsus oli mässunõu Issanda vastu, kes oli neid käskinud endid laiali laotada terves maailmas. Issand likvideeris rahva mässunõu sellega, et ta hävitas nende poolvalmis torni ja segas ära nende keelemurde, nii et nad ei mõistnud enam üksteist.

Paabeli torni ehitamise ajast võime otsida mitmesuguste riikide ja ka rahvaste ning rahvustunde algust. Seni oli üks rahvas ja üks keel. Kui keeled segati, siis seoses keelte piirkondadega tekkisid rahvuspiirkonnad, mis on omakorda põhjuseks vaenuavaldustele ja sõdadele. Piiblilikul alusel võime järelikult otsida rahvuste tekkimist jumalavastasest aktsioonist, mille teostamisel rahvas oleks avalikult ja otseselt ühinenud võitlejaks koguks taeva põhimõtete vastu. Kuid rahvuslik vaen ja keelte segadus on selle kurva sündmuse pärandus. Liialdatud rahvustunne on külvanud palju vaenu ja toonud tülisid. Rahva tõu- puhtuse õpetus ja rassiteooria on üheks põhjuseks rahvusvahelise seisukorra pinevuses ja rahutuses just tänapäev.

Relvastuskava teostamine riikide poolt, mis muutumas pööraseks võidujooksuks sellel alal, on kohutavalt kallis ja hädaohtlik ettevõtte. Rahvad pole sellega midagi saavutanud peale maailmasõja ja sellega kaasaskäiva kõigeekülgse hävituse. Umbusaldus ja üksteisest mittearusaamine on selle paratamatu tulemus. Iga riik jälgib umbusklikult ja kartusega teiste relvastumist, püüdes ise mitte maha jääda teistest, vaid isegi ette jõuda neile. Prohvet Joel kirjeldab seda relvastusvõidujooksu ja ettevalmistumist sõjaks järgmiste sõnadega: „Kuulutage seda paganate seas, valmistage viisi pärast sõda, äratage üles need, kes vägevad mehed; tulgu ligi ja mingu üles kõik sõjamehed. Taguge oma kablid mõõgaks ja oma sirbid piigiks; kes võimetu, see ütelgu: Mina olen vägev.“ Joel 4, 9. 10. Selline ettevalmistus on käimas üle maailma. Paljudes riikides seatakse sõjalised huvid kõrgemale majanduslikest, nagu ennustuses piltlikult näidatud, — et põllutööriistad muudetakse relvadeks. Toit pole rahvale nii oluline kui relvad,

öeldakse mõnes riigis. Ka väiksed riigid peavad relvastuma enesekaitseks.

Maailma relvastuskoorem on palju suurem kui 1914. aastal enne Maailmasõda; riikidel on raskusi vajaliku elarve koostamisega, sest relvastuseks nõutakse järjest suurenevaid summasid. Miljonid käed töötavad sõjavarustuse loomisel. Murega küsib Stanislav Yester (Weltblick, lhk. 775): „Kas jäävad need miljonid tööliste käed ja sajad tuhanded peaajud kord seisma, et pöörduda ära senisest tegevusest ja end millelegi muule pühendada, mis võiks inimsoo edasi viia ja rahulolekule lähendada?“

Sama kirjanik, nagu palju mõtlejaid päid, leiavad, et elu jätkamine samas suunas on mõtetusetus, kuid puudub jõud selle peatamiseks. Alatasatatakse, et rahvad ei taha sõda, kuid ometi läheneb sõjatont. Ilmutamisraamatu kirjutaja näeb põhjuseid sõjalisteks ettevalmistusteks, milledega ei arvestata harilikult:

„Ja mina nägin, et lendava mao suust ja metsalise suust ja valeprohveti suust kolm roojast vaimu otsekui konnad välja tulid; sest need samad on kurjavaimude vaimud, kes imetähti teevad ja kõige maailma kuningate juure lähevad, neid kõigevägevama Jumala suureks päevaks sõtta koguma.“ Ilmut. 16, 13. 14. Kurjavaimude mõju all sünnib sõjavaimu kihutamine ja sõjaks valmistumine. Juba 1911. a. kinnitas Inglise välisminister Edward Grey neid pühakirja sõnu: „Näib nagu oleks kogu maailmas tegevuses paha vaim, mis kõikjal raskusi ja rahutusi sünnitab.“ Nagu Paabeli torni ehitamises, samuti näeb Jumal ka relvastumises pimeduse jõudude tööd, kes riikisid tahavad valmistada viimseks heitluseks — Armageddoniks. Viimne sõda nimetatakse seepärast „Jumala suure päeva sõjaks“, mis tähendab Jumala kohtupäeva. „Keeltesegamine“ kasvab alatas poliitilises maailmas. Riigid ei leia enam ühist keelt. Rahvasteliit on seetõttu purunenud. Kollektiivne julgeolek asendatakse vastastikuste ja regionaalsete lepingutega, milledes teised näevad endile hädaohtu.

Kuna pimeduse jõud alt piitsutavad üles sõja kirgi ja tarvitavad mehi raskuste tekitamiseks, on ka Jumala inglid tegevuses, et tagasi hoida sõjatuuli puhuma hakkamast (Ilm. 7, 1—3). Nad mõjutavad riigimehi ja korraldavad olukordi, et Jumala tahe pääseks võidule. Mitmel korral on ähvardanud puhkeda sõda, kuid on ära hoitud viimsel hetkel. Mõtleme kas või viimsele suurele poliitilisele kriisile Euroopas, mis tekkis Saksamaa kallaletungi puhul Tšehhoslovakkiale, kus uut tulikahju jõuti vältida eriliste pingutustega.

Kokkuvarisev kuju.

Babüloonia kuulsale kuningale Nebukadnet-sarile näidati inimeste pingutuste tulemusi riiki

Sügis

kide moodustamisel ja omavahelisel heitlusel ühe suure kuju näol. Prohvet Taaniel seletas jumaliku tarkuse läbi kuju tähenduse. Kuju läbi kujutati maailma riike. Kuldne pea tähendas Babüloonia riiki; hõbedased käsivarred ja rinnad — Meda-Pärsiat; vaskne kõht ja puusad järgnevat maailmariiki — Kreekamaad; ja raudsed reied ja sääred olid kujutus raudsest Rooma riigist. Raudsele osale järgnesid jalapöiad kümne varbaga, mis olid raua ja savi segu. Seda prohvet nimetab „lõhkilöödud kuningriigiks“, mis peab olema rabe, kuid temas on osalt raua tugevust. Nende kuningriikide üks iseloomustavaid jooni on, et „nad ei jää üksteise külge, otsegu raud ei anna end segada saviga“.

Kuju jalgade osas näidatakse Lääne-Euroopa riike. Nad ei moodusta enam üht üldist riiki. Kõik katsed Euroopa riike ühendada ühe võimu alla on täielikult nurjunud; seda pole jaksatud teha ei jõuga, riigipeade sugulussidemete läbi, Euroopa ühendriikide loomisega, Rahvasteliidu kaudu, ega mõnel muul teel. Siin tõdeneb jällegi

(Lõpp 157. lhk.)

E. Ney.

Elukunst

Ikka ja jälle kerkivad minus mõtted, et meie kurvaimeline maakera ei olekski nii halb asumispaik, kui me mõistaksime õiget elukunsti. Aga imelikult mingi muu asi ei näi meist nii kaugel asuvat, kui just eelnimetatud kunst. Meie kõik tahame ainult saada, võtta ja koguda. Kõikide inimeste omavaheline läbikäimine on rajatud sellele alusele. Vaadeldage ainult ärilist maailma. Seal valitseb ainult külm, vormilik asjaõendus, mis kõik muu oma varju jätab. Mulle meeldib aga väikekaupluse õhkkond. Mul meeldib elada kusagil linna äärel, kus mul on võimalus teha oma sisseostud mõnest väikesest poekesest, kus heasüdamlikult — kuigi võib-olla vast vähe uudishimulikult — teretatakse ja kus peale soovitud kauba nimetamise ja sentide ülelugemise ka veel mõni sõbralik sõna vahetatakse, mis sagedasti on väärtuslikum kõlisevast metallist. Nii-suguses õhkkonnas on mõlemad pooled, nii andja kui saaja.

Et annetaja osa etendada, selleks pole vaja alati jõukas olla maise vara poolest. Ma mõtlen siin esmajoones igapäevastele pisiasjadele, võimalustele, mis meid igal pool ootavad, kui me ainult oma mina mõnususe hetkeks tähele panemata jätame. „Seda mööda kui igaüks on armuanni saanud, nõnda aidake üksteist sellega“ on üks rõõmustavamaid käskke pühakirjas. See ei tähenda midagi muud kui et peame vastastikku üksteisele kinkima neist headest annetest, rikkusest, mida me ise ka oleme saanud.

Siiski vaesed on suuremalt jaolt tahtlikumad andma, kui rikkad. Kui ma mõtlen pühakirja ütlusele, et rikas saab vaevalt taevariiki, siis ma mõtlen iga kord ka annetamise taevariiki. „Õndsam on anda kui võtta,“ ütleb pühakiri, seega andmine ongi õnnistus.

Sellest õnnistusest teab sagedasti rikas palju vähem, kui vaene, ja ometi on temal selleks võimalused käepärast, mis vaestel puuduvad. Nii-sugusel juhul ei aita avitussoov ega südamesoojus üksi midagi. Kui ilus oleks kui mõni rikas minuga ühendusesse astuks! Ma ei soovitaks temale mitte üksi vaeste talveabi jaoks annetada, vaid ma ütleksin: Lase keegi vaestehooldaja juhatab mõne lasterikka kuid vaese perekonna aadressi kusagil valgusevaeses toakeses ja siis astu oma autosse ja too kogu see perekond oma villasse, mis sagedasti kuudeviisi tühi seisab. See tegu rõõmustaks peale sinu aedniku ka veel mõnda üle aia sisse vaatajat. Kui sa siis selle ema näkku vaataksid, ma mõtlen, siis hakkab sulle ka midagi sellest annetamise õnnistusest külge. Ja sa tuleksid võib-olla sellele ilusale mõttele võtta

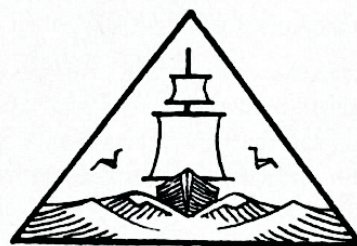
igas kuus, ma ei julge öelda iga nädal üks rõõmuvalmistamise päev oma väljaminekute eelarvesse. Või ehk võiks mõne toidupaki või ihukatte eest hoolitseda. Aga pakkige seda ilusti sisse, andes kasulikkuse kõrval veel maad maitsekusele ja iludusele. Et vaestel iludusmeel puuduks, on täiesti vale mõte. Uskuge, süda, mis puuvillasärgi all tuksub, ei ole sugugi teissugune loodud, kui see, mis siidisärgi all tuksub. Ainult rõõmujanulikum on ta kindlasti. Ja seepärast — luba rõõmupäeval koitma hakata.

Rõõm on kõige väärtuslikum, mida võidakse kinkida. Rõõm on elujook, ilma milleta hing närub. Seepärast, armas jõukas, luba endale teha niisuguseid ettepanekuid. Vast mõtled siinjuures, et minul pole kõik mõistusega korras. Seda sa võid mõelda, sest praeguse aine käsitlemisel me ei vaja esmajoones mõistust. Me vajame südant, eriti sinu südant. Sest süda on suurim kunstnik. Ainult süda on võimeline kujutama, mis tähendab sinu heasüdamlik and vaesele inimesele.

Suurimaks vaenlaseks seejuures on meie oma mina. Kes selle vaenlase ära võidab, see võib olla kuninglik annetaja, kes ei saa teisiti, kui peab annetama, nii kui päikene või allikas. Selle tunnetamine ei avaldu mitte ainult materiaalseis annetamises ja tegelikus avitamises, vaid kõiges tegutsemises, sõnades, naeratuses, vaikimises ja leinas.

Kõik, mis meie võtame, võidame, omale kisu-me, võib jälle kaduma minna, seda võidakse meilt ära röövida. Aga see õnnistus ja vägi, mis annetamisest tuleb, jääb ja voolab õnnistavalt edasi. Kõik hea ja ilus, kõik igavene hoovab annetamisest ja andest. Me kõneleme kunstniku annetega inimestest, vaimuannetega inimestest, tarkuse ja meeldivuse andest. Meie ei ütle mitte, et kellelgi on valetamise and, kättemaksmise ja alatuse and. Meie ei suuda kurjust maailmast ära kaotada, aga me võime kurja kõrvale asetada headusega. Meie võime endas valmistada tee headusele, saades omakasupüüdjatest ja ihnsatest annetajajaks ja armastajajaks. See on õige elukunst, suurim ja õilsaim elumõte.

R. B.

Millal lõpeb evangeeliumi kuulutamine

See küsimus on olnud usulistes ringkondades alati põnevaks alaks. Ja seda põhjendatult, sest evangeeliumi kuulutamise lõpp ja Kristuse tagasitulek on Kristuse enda ja tema apostlite õpetuse järgi maise võitluse lõpp ja igaviku algus.

Kord, kui Jeesus rääkis oma jüngritele Jeruusalemma hävitamisest, siis küsisid jüngrid temalt: „Ütle meile, millal peab see kõik sündima ja mis peab sinu tulemise ja maailma lõpu täht olema?“ Ja Jeesus vastas neile: „Katsuge, et teid keegi ära ei eksita.“ Matt. 24, 3. 4.

Sellest jutuajamisest näeme, et jüngritel oli suur huvi aja lõpu ja oma Issanda teiskordse tulemise kohta. Nad on sellest niivõrd huvitatud, et astuvad nagu uudishimulised lapsed Issanda ette ja esitavad küsimuse täis uudishimu ja huvi: „Ütle meile, millal?“ Issand viib neid tasakaalu tagasi ja hoiatab eksitusse sattumast selles küsimuses. Ta näitab, et palju valekristuseid tuleb ja valeõpetajad määravad aegasid tema tulekuks, ja siis ta esitab veel terve rea ajamärke, mis võivad näidata, kui kaugel on tema tulek, ja selle järele ta annab kindla sõna ja prohvetikuulutuse, mis peab näitama, millal lõpeb evangeeliumi kuulutamine ja millal tuleb ots, nimelt: „Ja sedasama kuningriigi armuõpetust peab kuulutatama kõiges maailmas tunnistuseks kõigele rahvale, siis tuleb ots.“

See on selge vastus Issandalt evangeeliumi kuulutamise lõpu kohta. Kõik maailm peab kuulma sedasama evangeeliumi, sedasama õpetust, mis Kristus ise õpetas, siis alles tuleb ots.

Sellega jäid jüngrid esialgu rahule. Jeesus esitas seejärele veel suure ajaloolise ettekuulutuse igasugustest ajamärkidest nii poliitilises kui usulises maailmas (salmid 21—28), ja näitas ajamärke looduses (s. 29), mis peavad ilmuma enne kui ka tuleb.

Need ajamärgid on juba peaaegu kõik täitunud, ja nagu pungas puu kuulutab kevadet, nii ka need ajamärgid kuulutavad Issanda tagasitulekut (s. 32—35), aga kõige lõpuks on Issand ütelnud: „Aga sellest (tulemise) päevast ja tunnist ei t e a ü k s k i, ei inglidki, kui aga minu Isa üksi. Seepärast valvake, sest teie ei tea, mil tunnil teie Issand tuleb (s. 36. 42).“

Nii pidi jääma jüngritele teadmata Issanda taastulemise täpne aasta ja päev. Aga jüngrid küsisid uuesti sedasama küsimust. See oli siis, kui Jeesus oli nendega Õlimäel, parajasti enne taevasse minekut. Jüngrid küsisid: „Issand, kas sina selsinasel ajal jälle Iisraelile üles ehitad ku-

ningriigi?“ Aga Jeesus vastas: „Teile ei sünni aegasid ega tundisid teada, mis Isa on oma-ene meelevalda pannud.“ Ap. 1, 6. 7.

Issand rõhutas uuesti mõtet, et aega ei anta teada — seda ei sünnigi teada, — millal Issand lõpetab evangeeliumi kuulutamise ja millal ta tuleb. Hoopis selle vastu, Issand käseb minna kõikjale ja kuulutada: „Teie peate Püha Vaimu väe saama, kes teie peale peab tulema ja teie peate minu tunnistajad olema nii hästi Jeruusalemmas kui ka kõigel Juuda ja Samaria maal, ja maailma otsani.“ (S. 8.)

Sellest nähtub, et jüngrite ja nii ka kõige ristikoguduse ülesandeks jääb kuulutada evangeeliumit sündinud, surnud ja üles tõusnud Jeesusest, ja teatada, et ta on taevasse läinud meile kodu valmistama ja et sealt tema tuleb kord tagasi siis, kui Isa teda käseb. Seda aega meie ei tea täpselt, küll aga teame ajajärku ettekuulatud ajamärkide esinemise alusel.

Ristikoguduse ülesandeks jääb kuulutada evangeeliumit. Seda on kuulutatud ligi 2000 aastat, aga sagedasti on evangeeliumi hulka segatud inimlikke õpetusi. Ei ole kuulutatud „sedasama kuningriigi armuõpetust“, mis Jeesus kuulutas. Seepärast Jeesus ütleski: „Katsuge, et teid keegi ära ei eksita.“

Paljud valeõpetajad ja valeprohvetid on eksitanud inimesi ja on kuulutanud evangeeliumi katte all eksiõpetusi. Kui uurida usundite ajalugu ja õpetusi, siis leiame, et ristiusku on üle toodud palju paganlikke kombeid ja õpetusi, ja seda kõik evangeeliumi katte all. On toodud ristiusu paganlik „dies solis“ — päikese päev, — mida kristlik maailm pühitseb pühapäeva nime all. On toodud ristiusku surnute austamine — täiesti evangeeliumi vastane õpetus. Siis lasteristimine, puhastustule-õpetus ning palju muid kombeid ja õpetusi.

Selle vastu on aga maha jäetud piibli ja evangeeliumi põhitõed, mida esimene ristikogudus pidas endastmõistetavaks, nii kui usu põhjal täiskasvanute ristimine, hingamispäeva pühitsemine, seale selle alanduse täheks jalgade pesemine (Joh. 13) ja muud evangeeliumi tõed. Jumal laskis seda olla sajandite vältel, aga kui saabus lõpu aeg ja Jumala Poja taastulemise märgid ilmusid, siis ta laseb uuesti kuulutada „sedasama kuningriigi armuõpetust kõiges maailmas tunnistuseks kõigele rahvale, — siis tuleb ots.“

Adventliikumine on Jumalast kutsutud selleks, et kuulutada puhast evangeeliumi. Proh-

vetikuulutus ütleb adventkuulutuse kohta järgmist: „Ja ma nägin ühe teise ingli keset taevast lendavat, sel oli igavene evangeelium, et ta seda pidi kuulutama neile, kes maa peal elavad ja kõigile paganatele ja suguharudele ja keeltele ja rahvastele.“ Ilm. 14, 6.

Esimene sõnum nendel inglitel oli — kohtu-tunni saabumise kuulutus ühes üleskutsega Loojat kummardama; teine sõnum teatab — Paabeli s. o. segase õpetuse ja vale evangeeliumi kuulutamise langemist ja avalikuks saamist; ning kolmas sõnum hoiatab — kummardamast metsalist ja tema märki.

Adventkuulutus kuulutab seda üle 90 aasta, ja praegu on see kuulutus levinud juba ligi 400 maale ja saarele ning kõlab üle 700 keeles. Siiski ei ole ta veel kõikjale jõudnud. Veel on maid ja rahvaid, kelle juure ta peab jõudma vähemalt tunnistuseks, — see oli Issanda käsk.

Adventkogudus usub, et kui on kuulutatud evangeeliumi kõigele maailmale, siis tuleb ots, nii kui Issand ütles (Matt. 24, 14); siis tuleb Issand ise oma igavest kuningriiki üles ehitama.

Et seda aega ja tundi, millal Issand lõpetab evangeeliumi kuulutamise ja millal Kristus jälle tuleb, ei ole antud teada inimestele, seepärast adventkogudus ei määra ka mitte kindlat aastat või päeva selleks. See oleks ka vaimulik kuritegu, sest Issand on keelanud aega määramast. Adventliikumise ülemaailmse juhatus häälekandjas „Review and Herald'is“ on korduvalt teatatud, et meie ei poolda aja määramisi. Nii loeme sealt mõned väljavõtted:

„Jumal ei ole meile mitte aega ilmutanud, millal see kuulutus lõpeb ehk millal armuaeg otsa saab... Jumal ei ole sellist kuulutust surelikele huultele annud. Tema ei usalda ühtegi surelikku huult, et seda kuulutada lasta, mida ta enda saladuses tahab hoida.“ — Review and Herald, 9. okt. 1894.

Ristikoguduse ajaloos aga on olnud sageli usuvõole ja isikuid, kes on ette määranud aegsid, millal Issand taas tuleb, millal armuaeg lõpeb jne., aga nad on alati eksinud. Adventkogudus kogu maailmas pole kunagi aegsid ette määranud, vaid ta on alati hoiatanud sellise suure eksiõpetuse ja patu eest.

Nii loeme jälle ülemaailmalise juhatus häälekandjast: „Ikka ja jälle olen mina (Jumalalt) hoiatusi saanud ajamääramise kohta. Ei kunagi enam anta Jumala rahvale mingit kuulutust, mis oleks rajatud kindla aja peale. Meie ei pea kindlat aega teadma ei Püha Vaimu väljavalamise ega ka Kristuse tulemise kohta.“ — E. G. White, Review and Herald, 22. märts 1892.

Nagu eelpool öeldud, on sageli aegsid ette määratud. Need ajamäärajad on just kui väike-

sed lapsed, kes ei läbene oodata ema kojutulekut ja hakkavad teda enneaegu ootama ning määravad ise aja kindlaks, aga ema tuleb siis koju oma töölt, millal tema aeg on.

Mõned aastad tagasi hakkasid eksiõpetajad Eestis kuulutama Kristuse tulemise aastat ja päeva. See tekitas palju segadust nii mõnegi uskliku juures. Määratud aeg möödus ilma mingisuguse sündmuseta. Paljud eksinud hinged pöördusid maailma ja loobusid üldse uskumast Jumalasse. Ajamäärajad ise hakkasid oma eksiõpetust tõlgitsema teisiti ja kuulutasid ikka edasi oma arvamisi.

Tänavu on jälle kuulutama hakatud, et evangeeliumi kuulutamine ja armuaeg lõppevat 1939. aastal. Levitatakse sellekohaseid lendlehti üle kogu maa ja peale selle on ka mingisugune raamat välja antud, kus armuaaja lõpp kindlaks määratakse. Et need kuulutuse kandjad ka nähtavasti pooldavad hingamispäeva pidamist, siis nii mõnelgi, kes ei suuda ega taha vahet teha, näib just kui oleksid armuaaja lõpu määrajad adventistid.

Tegelikult on nad ka ennast nimetanud adventistideks, aga siin võime avalikult teatada, et nad ei ole adventkoguduse liikmed, vaid ainult kasutavad seda nime. Adventkogudus ei oma mingit ühendust selliste eksiõpetusekuulutajatega ega vastuta ka võimalike arusaamatuste puhul, mis võivad sellise ajamääramise läbi tulla.

Adventkoguduse ülesandeks on kuulutada puhast õpetust ja hoiatada igasuguse eksiõpetuse eest. Nii kirjutab ülalnimetatud häälekandja: „Hoidke endid, õed-vennad, igauhe eest, kes aega ära määravad Kristuse jälletulemise või mingi muu tähtsa töötuse kohta. Teil ei ole tarvis aega ega tundi teada, mis Isa tahab hoida oma võimuses... Ja neile (ajamäärajaile) peab vastu pandama, ei mitte seepärast, et nad oleksid pahad inimesed, ei, vaid et nad on valeõpetajad ja püüavad vale pitsatit tõe peale vajutada.“ — Review on Herald, 12. sept. 1893.

Miks ei luba Jumal kindlat aega ette määrata? Seepärast, et see võimaldaks inimesele edasi lükata patust pöörmise. Ta elaks patuelus kuni Issanda tulekuni. Jumal aga tahab, et inimene alati valvaks ja oleks valmis Issanda päevaks. Jumal tahab, et iga päev elataks tõelist kristlikku elu. Ta ütleb: „Olge ka teie valmis, sest Inimese Poeg tuleb tunnil, millal teie ei mõtle... Önnis on see sulane, keda tema isand tülles leiab nõnda tegevat.“

Ustav sulane valmistab ennast ja oma peret. Ta ei tea, millal isand tuleb, aga tal on kõik valmis, — tulgu isand millal tahab. Olgem meigi valmis!

Ed. Mägi.

Aeg ja liikumised

Aeg on toonud usulisi liikumisi esile. „Kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja.“ Jeesuse Kristuse tulemise eel tõi Johannes suure liikumise, ja tema hüüdsõna oli: „Aeg on kätte jõudnud, Jumala riik on ligi tulnud.“

Aeg tõi ristikoguduse kivistunud judaismi ajastul. Ja aeg tõi reformatsiooni keskajal, millal valitses Rooma vaimulik võim. Aeg on toonud veel teisigi usulisi liikumisi, mis olid oma aja valgus ja töid eelmistele valgustele lisa. Nüüd viimaks on aeg toonud adventliikumise, mis sai oma alguse 1844. aastal.

Jumal juhib ajalugu ja aega, ja Jumal on annud igale ajale oma liikumise.

Kristus Õlimäel kuulutas ette lühidates kuid selgetes joontes ristikoguduse ajalugu ning näitas maailma lõpu märke. Ta võrdles lõpuaega Noa ajaga, et siis võtab ükskõiksus ja tuimus maad ning ainult vähesed mõtlevad Kristuse tagasitulekule, ja sel ajal peab üks eriline liikumine esile tulema. Kristus ütles: „Seepärast olge ka teie valmis, sest Inimesepoeg tuleb tunnil, millal teie ei mõtle. Kes on nüüd ustav ja mõistlik sulane, keda tema isand on pannud oma pere üle, neile omal ajal rooga andma? Önnis on see sulane, keda tema isand tulles leiab nõnda tegevat. Tõesti, mina ütlen teile: Ta paneb teda kõige oma vara üle.“ Mat. 24, 44—47.

Sõna advent tuleb ladina keelest ja tähendab tulema. Adventliikumine kuulutab Kristuse tagasitulekut ning seepärast omab ka sellekohase nime. See liikumine on prohvetite poolt ette kuulutatud. Ülal leidsime, et Jeesus seda ette kuulutas. Ja apostel Johannes kuulutab adventliikumise ja tema kuulutuse kohta järgmist:

„Ja ma nägin ühe teise ingli keset taevast lendavat, sel oli igavene evangeelium, et ta pidi seda kuulutama neile, kes maa peal elavad, ja kõigile paganatele ja suguharudele ja keeltele ja rahvastele. Ja ta ütles suure häälega: Kartke Jumalat ja andke temale au, sest et tema kohtu tund on tulnud, ja kummardage seda, kes on teinud taeva ja maa ja mere ja veeallikad. Ja teine ingel käis järel ja ütles: Langenud on, langenu on suur linn Paabilon, sest ta on oma hoora viha viinaga kõiki paganaid jootnud. Ja kolmas ingel käis nende järel ja ütles suure häälega: Kui keegi metsalist ja tema kuju kummardab ja võtab tema märgi otsa-ette või oma kaele, seesama peab ka Jumala kange viha viinast jooma, mis on segamata valatud tema vihakarika sisse...“ Ilm. 14, 6—10.

Jumal äratas prohvetikuulutuste äratundmisele usklikke Ameerikas, Inglismaal ja mujal, ja need

koondudes moodustasid adventliikumise, mis on ülemaailmselt üks kogudus.

Adventliikumine ei taha tuua esile mingit uut õpetust, vaid tema eesmärk on Kristuse ja apostlite õpetust täies valguses uuesti välja tuua. Sajandite kestel on usuline segadus tumestanud Kristuse ja apostlite õpetust, on hüljatud palju Pühakirja tõdesid.

Adventliikumise õpetused leiame kõik pärit olevat Kristuse ja apostlite ajast. Võtame näiteks hingamispäeva pühitsemise. See päev on maailma algusest saadik Jumalast antud rahu- ja puhkepäev inimesele. Kristus, apostlid ja esimene ristikogudus pidas seda päeva.

Adventliikumine esitab Jumala hingamispäeva nii kuidas Jumal on selle annud. Nad ei esita ega pea juudi hingamispäeva, vaid peavad seda hingamispäeva ja selles vaimus, nagu Kristus õpetas. Kristus pidas hingamispäeva tõesti nõnda kuidas taevane Isa on inimestele seadnud ja käskinud; ta loobus sel päeval täielikult ajalikust tööst ning kasutas selle päeva oma hinge kosutamiseks Jumala sõnaga ning oma inimeste armastuse ülesnäitamiseks hädaliste ja õnnetute avitamiseks.

Adventliikumine kutsub kõiki truuks jääma Jumala käsule, nimelt kümnele käsule, nagu need on Piiblis (2. Moos. 20.). Praegu on kolme liiki käske. Adventliikumine lükkab tagasi inimeste poolt muudetud käsud ja võtab ainult Piibli käsud. On huvitav võrrelda katekismuste käske Piibli käskudega.

Adventkoguduse liikmed peavad ka tervishoidlikult elama. Ükski liige ei tohi suitsetada tubakat, juua alkohoolseid jooke ega tarvitada muid uimastavaid ja tervisele kahjulikke aineid (välja arvatud muidugi arstimid). Ta peab loobuma tervisevastaste ja läilade toitude nagu kilpkonna-, vähja-, austri-, sealiha jne. söömisest. Ja ta peab oma ülalpidamisega ja eluga edustama moraalseid põhimõtteid.

Neid suuri põhimõtteid saab ainult Jumala abiga läbi elada. Uuestisünni ja Jumala Vaimu läbi uuendatud süda, hing ja meel suudavad Jumala tahtmise ja käskude järele käia. Seepärast nõuab adventkogudus oma liikmetelt uuestisünni, nagu seda õpetas Kristus.

Kokku võttes näeme, et adventliikumine pole mingi uue õpetuse levitaja, vaid on vanade Kristuse õpetuste uuesti esile tooja. Seda kõike, mis on muudel kristlikel kogudustel Piibli järele õige, peetakse ka adventkoguduses, ja peale selle peetakse veel seda Kristuse õpetust, mis on teiste juures aegade jooksul kaduma läinud. E. M.

Tasumine armust

„Taevariik on ühe inimese sarnane, kes majaisand, ja kes varahommikul läks välja töötegijaid palkama oma viinamäele.“

Tol ajal oli kombeks, et töötajad seisid ja ootasid turul, kuhu tööandjad tulid töölisi kaupleva. Hommikutunnil võetud töölised nõustusid töötama teatud kindla tasu eest päevas, aga hiljematel tundidel võetud töölised jätsid palgamääramise tööandja enda hooleks.

„Aga kui õhtu sai ütles viinamäe isand oma ülevaataja vastu: Kutsu töötegijad ja anna neile nende palk ja hakka viimseist esimesist saadik. Ja kui need tulid, kes üheteistkümnendal tunnil olid palgatud, said nemad igaüks ühe teenariraha. Aga kui esimesed tulid, mõtlesid nemad, et nemad pidid rohkem saama, aga needsinatsed said ka igaüks ühe teenariraha.“

Viinamäe isanda käitumine oma töölistega viinamäel esitab Jumala käitumist inimkonnaga. See on täiesti vastand inimeste keskel valitsevate põhimõtetega. Harilikult antakse tasu tehtud töö eest. Tööline ootab, et temale tasutakse see, mis ta on teeninud. Aga selles tähendamisõnas kujutas Jeesus oma riigi põhimõtteid. Tema ei talita inimlikkude kommete järele. „Sest minu mõtted ei ole mitte teie mõtted, ega teie teed minu teed. Sest otsekuu taevad kõrgemad on maast, nõnda on minu teed kõrgemad kui teie teed ja minu mõtted kõrgemad kui teie mõtted.“

Esimestena palgatud töölised nõustusid töö-

tama teatud summa eest päevas, ja nad said ka määratud palga ja ei midagi rohkem. Hiljem palgatud töölised usaldasid viinamäe isanda sõna: „Ja mis iial õige on, peate teie saama.“ Seega nad näitasid, et nad usaldasid teda, kuna nad ei esitanud küsimust palga suuruse kohta. Ja neile ei tasutud mitte nendest teostatud töö järele, vaid viinamäe isanda heldust mööda.

Nii tahab ka Jumal, et usaldaksime teda, kes jumalakartmatu õigeks teeb. Tema ei tasu meile mitte meie teenete järele, vaid on „igavese nõupidamise järele, mis tema on pidanud Kristuse Jeesuse, meie Issanda sees.“ „Ei mitte õiguse tegudest, mis meie oleme teinud, vaid oma halastuse pärast on tema meid õndsaks teinud.“

Mitte meie poolt tehtud töö suurus või ka selle nähtav tulemus ei anna meile mingit väärtust Jumala ees, vaid mõõduandev on see, mis meelsuses see on tehtud. Üheteistkümnendal tunnil viinamäele tööle tulnud töölised olid tänulikud eesõiguse eest, et nad võisid töötada. Nad olid tänulikud sellele, kes neid oli tööle võtnud; ja kui viinamäe isand neile õhtul täie päevapalga maksis, siis nad olid väga üllatunud. Nad teadsid, et nad ei olnud nii suurt palka teeninud, ja viinamäe isanda headus täitis neid rõõmuga. Nad ei unustanud iial viinamäe isanda headust ja suurmeelset tasu, mis ta neile annud. Samuti on ka patusega, kes oma väärtusetust tundes veel üheteistkümnendal tunnil Jumala viinamäele tööle läheb. Tema töötamisaeg näib temale lühike ja

ta tunneb, et ta ei ole mingit palka teeninud, aga ta on rõõmus eesõiguse üle, et Jumal teda on vastu võtnud. Tema töötab alanduses ja usalduses, ja on tänulik temale usaldatud eesõiguse eest olla Kristuse kaastööline. Niisugust meel-
sust austab Jumal.

Jumal tahab, et me teda usaldaksime, ilma et me temale oma palga kohta küsimust esitaksime. Kui Kristus meie südames elab, siis ei tõuse meis mõtted palga kohta esijoonel. See ei ole meie töötamise peapõhjuseks. On tõsi, et me teatud määral peame vaatama meile tootatud palga pea-

Maa õnnistus

le. Jumal tahab, et meie hindaksime tema õnnistuse töotusi. Aga ta ei taha mitte, et me palka püüaksime ehk mõtleksime, et me iga kohusetäitmise eest peaksime tasu saama. Meie ei peaks mitte nii palju rõhku panema tasusaamisele, kui õigusetegemisele, vaatamata kasule ehk palgale. Armastus Jumala ja ligimese vastu peaks olema meie tõukejõuks.

See tähendamissõna ei vabanda neid, kes kuulsid esimest kutset aga ei läinud tööle. Kui viinamäe isand üheteistkümnendal tunnil turult töötuid leidis ja ütles: „Mis teie siin kõige päeva tööta seisate?“ Siis vastati: „Meid ei ole ükski palganud.“ Ükski neist, keda hiljem palgati, ei olnud hommikul seal. Nemad ei olnud tõrkunud kutset kuulmast. Kes algul tõrguvad ja hiljem oma viga sisse näevad ja kahetsevad, teevad hästi, aga ialgi ei ole hea esimest kutset kergelt võtta.

Kui töölistele õhtul palka makseti, igähele üks teenari-raha, siis nurisesid need, kes olid tööga hommikul alustanud. Eks nad töötanud kaksteistkümmend tundi ja seega neil olnuks õigus suuremale tasule, kui neile anti, kes olid töötanud ainult ühe tunni ja sedagi päeva vilumas osas — mõtlesid nad. „Needsinased on aga ühe tunni töötanud,“ ütlesid nad, „ja sina oled neid meie-arulisteks teinud, kes meie päeva palavat ja koormat oleme kannud. — Sõber, mina ei tee sinule liiga, eks sa ole minuga ühe teenari-raha peale leppinud. Võta enese oma ja mine oma teed. Mina tahan viimsetel anda nõnda kui sullegi; ehk eks mul ole luba enese omaga teha, mis mina tahan? Ehk on sinu meel paha, et mina hea olen?“

Tähendamissõnas esimestena tähendatud töölistel kujutavad neid, kes mõtlevad, et nemad on eesõigustatud teiste ees nende suurte teenete tõttu. Nemad töötavad omakasupüüdvast vaimus ja ei ilmuta mingit enesesalgamist. Võib-olla nad ütlevad, et tahavad Jumalat teenida kogu oma eluaja, ja nad on ehk juba mõndagi raskust kannatanud ja peavad end seepärast suuremale tasule õigustatuks. Nad mõtlevad enam tasule kui eesõigusele olla Kristuse sulased. Nende eneste vaates nad on oma töö ja toodud ohvrite läbi suurema au õiguslikud kui teised, aga et teised seda ei tunnusta, siis nad on haavunud. Oleks nemad armastavas ja usaldavas vaimus edasi töötanud, siis nad oleksid olnud ka tõesti esimesed, aga nende rahulolemata, nurisev meelsus ei sarnane Kristusele ja näitab, et nad ei väeri usaldust. See ilmutab nende soovi ülendada oma mina, näitab rahulolematust Jumala vastu ja kadedust oma vendade vastu. Jumala headus ja heldus on neile rahulolematuse põhjuseks ja nii nad näitavad, et nende ja Jumala vahel ei ole mingit ühendust.

Nemad ei tunne Jumala kaastööliseks olemise rõõmu.

Kristus hoiatas jüngreid, keda oli esimestena kutsutud tema järele käima, et see pahe ei levineks nende keskel. Ta nägi, et omaõiguse vaim saab olema nõrkuse põhjuseks koguduses. Inimesed tulevad mõttele, et nad võivad midagi teha, et endale teenida teatud paika taevariigis. Nad mõtlevad, et kui nemad ise on teinud teatud edusamme elus, et siis Jumal tuleb neile abiks ja nii oleks suurem hulk edusaavutusi ainult oma mina arvele panna, kuna Jumala arvele jääks väiksem osa edust...

Tasu ei anta meile mitte meie tegude pärast, et ükski ei kiitleks, vaid see antakse meile ainult armust... Seepärast ei ole ühelgi põhjust ennast teisest kõrgemaks pidada või kellegi vastu soovimatu olla. Nii esimesed kui viimased saavad osa igavesest tasut ja esimesed peavad viimseid rõõmuga tervitama. Inimene, kes keeldub teist tasu saamast, unustab, et ta ise pääseb ainult armust.

Jumal ei vaata mitte meie töötamisaja pikkusele, vaid tahtlikkusele ja ustavusele. Kõiges meie teenimises ta nõuab meil omaenda mina äraandmist. Ka kõige väiksem, kohtlases meelles ja eneseunustuses täidetud kohustus on Jumalale armsam, kui suurim tegu, kui selles leidub endaülandamise jälgi. Ta vaatab kas me pane-me tähele Kristuse Vaimu ja kui palju Kristuse sarnadust ilmneb meie tegudes. Ta vaatab enam meie armastusele ja ustavusele meie töös, kui sellele kui palju meie teeme. Ainult siis, kui enesearmastus on meis surnud ja kui ülevõimupüüd meist täielikult on kõrvaldatud, kui tänu-likkus meie südant täidab ja armastus meie elu mõjutab, ainult siis elab Kristus meie sees ja meid tunnustatakse Jumala kaastööliseks... See on vaim, millel põhjeneb iga tõelik Jumala teenimine. Selle vaimu puudumisel saavad paljud, kes näivad olema esimesed, viimseiks, kuna need, kes näisid viimseina, esimesteks saavad.

On palju inimesi, kes on end pühendanud Kristusele, aga ei leia mingit võimalust teha mõnda suurt tööd ehk tuua tema teenistuses suuri ohvreid. Need võivad leida troosti mõttes, et ei ole hädavajalikult tarvis olla mõni usukannataja, et seega kõige enam Jumalale meeldida; pole kindel, et misjonär, keda iga päev varitseb hädaoht ja surm, annab parima aruande taeva raamatuis. Kirstlane, kes end sellisena näitab igapäevases elus, alatises oma mina äraandmises, oma eesmärgi avameelsuses ja mõtete puhtuses, alanduses, kui teda ärritaakse, usus ja vagaduses, ustavuses vähimais asjus, kes oma perekonnaelus esitab kristlikku iseloomu, see võib olla Jumala ees väärtuslikum kui mõni kuulus misjonär või usukannataja.

Oo, kui teissugune on mõõdupuu, millega Jumal iseloomu mõõdab, sellest, millega meie

seda mõõdame! Jumal näeb kui paljudele kiusatustele tuleb vastu panna, mida ei aima maailm ega isegi meie lähimad sõbrad, kiusatused perekonnas ja südames. Tema näeb hinge alandust oma nõdruses, avalikku kahetsust, mida tuntakse isegi mõne kurja mõtte üle. Ta näeb südame täielist andumust tema tööle. Ta on pannud tähele raskeid võitlustunde omaenda minaga, võitlust, mis on saavutanud võidu. Seda kõik teavad Jumal ja inglid. „Üks mälestusraamat on kirjutatud tema ees nende heaks, kes Jumalat kardavad ja tema nime peale mõtlevad.“

Ükskõik kui lühike on meie teenistuseaeg, või kui väikene meie töö, kui me järgime kohtlase usuga Kristusele, siis meie ei jää tasust ilma. Isegi seda, mis pole suutnud teenida suurimad ja targemad, seda võivad omandada nõrgad ja jõuetud. Taeva kuldne värav ei avane nende ees, kes ise end ülendavad; uhketel pole seal ligipääsu. Aga need igavesed ukсед avanevad väikese lapse väriseval puudutamisel. Aulik saab olema nende armupalk, kes on töötanud Jumalale usus ja armastuses.

E. G. W.

Sündmusi jälgides

(Lõpp)

prohvetisõna täpselt. Euroopale on raskuseks tema „lõhkikärstatud“ seisukord: erinevad keeled, rahvused, usud ja kombes, erinev poliitika, — need kõik on olnud põhjused võitlusteks minevikus nagu tänapäevgi. Rahu on täielikult kadunud. Ta ei tule kunagi Euroopa rahvaste sekka. Seda ennustab Issanda sõna.

Rahvasteliidu idee leidis sooja poolehoidu kõikide rahvaste poolt pärast sõda. Nüüd on aga kõik temast pettunud: ta pole jaksanud ära hoida sõdasid, ega kaitsta oma liikmeid kallal tungi eest. Ta on täiesti kaotanud oma jõu, nagu seda tabavalt ütleb üks „Päevalehe“ kirjasaatja: „Viibinud varjusurmas pikemat aega, on ta (Rahvasteliit) surnud lõplikult. („Pvl.“ 9. 10. 38). Seega on kõigile selge, et Euroopa on ja jääb lõhestatuks. Riikide huvid on väga erinevad, võistlus üksteisega väga äge.

Relvastuvõidujooks, poliitiline pinge, majanduslik konkurents, maadehvitsemisiha, võimupüüd — need nähtused riikide organismis peavad kord leidma mingisuguse lahenduse. Aastasadu on juba võitlus kestnud; see kujuneb järjest ägedamaks. Kuhu jõuab maailm selliselt?

Ilmeksimatu Jumala sõna näitab, et kui „rahvad on vihaseks saanud“, siis on ka „Jumala viha tulnud“. Ilmut. 11, 18. Jumal lubab neid ära rikkuda, „kes maad ära rikuvad“. (Jes. 24.) Mis on enam maad rikkunud kui sõjad? Need riigid, kes end mõtlevad siin maailmas kindlustada vägivallaga, peavad ka kord mõistma ja ko-

gema, et „Kõigekõrgem on valitseja inimeste kuningriigis“. Taan. 4, 22. Seda tõde pidi vanaasti kord Nebukadnetsar tundma õppima. Issandal on eesmärk selle maailmaga: Ta muudab küll vahel oma tegu ja plaane vastavalt pimeduse vürsti taktikale ja sellega ühenduses maailma kujunevale olukorrale, kuid „Issand teeb oma otsuse tõeks maa peal.“ (Room. 9, 28.) Milline on tema otsus?

Taniel seletab seda Nebukadnetsari unenäos nähtud kuju kohta. Kuningas nägi kuidas üks kivi laskus ülalt, mitte kätega visatud, kuju varvastele ja terve kuju purunes täielikult; kivi peksis ta rusuks katki. Kivi kujutab siin Jumala riigi saabumist, mis hävitab kõik maised riigid, inimeste saavutused. See teostub Kristuse teisel tulemisel suures väes ja aus.

Inimesed jälgivad põnevusega kiirelt tormavaid sündmusi. Nad „lähevad rammutumaks kartuse ja asjade ootamise pärast, mis maailma peale peavad tulema.“ (Luuk. 21, 26.) Suurim ja tähtsaim sündmus on siiski Issanda ilmumine. Mc elame ajas, millal maailm teeb palavikuliselt ettevalmistusi suureks rahvaste heitluseks. Kui see viimne sõda on käimas, siis on armuiks kinni, siis on kohtutund maailmale saabunud. Käesolevad sündmused heidavad varjusid, milledest peaksime õppima aja tõsidust ja end ette valmistama Kristuse riigi jaoks.

Avalik teade

Viimasel ajal on kogu Eestis levitatud lendlehti pealkirjaga: „Evangeelium lõpeb 1939. a.“ ja nendes lendlehtedes teatatakse, et pärast 1929. aastat ei ole enam võimalusi meelesparandamiseks, ning muuseas juhatakse ka tähelepanu sellele, et hingamispäeva (laupäeva) asemel pühitseb kristlik maailm pühapäeva, millest nähtub, nagu oleksid nende lendlehtede levitajad adventistid, sest viimased peavad ka hingamispäeva jumalateenistuse päevaks. Mõned ajalehed ongi seda nõnda aru saanud ja selle üle kirjutanud.

Seitsmenda Päeva Advent-usuühingute Eesti Liit, asukoht Tallinnas, Merepuistee 14-a, teatab käesolevaga, et neil ei ole mingit ühist ülalmainitud lendlehtedega, ja et nad ei usu ka mitte, et inimeste poolt ettekuulutatud ajal lõpeb evangeeliumi kuulutamine ja armuaeg ümberpöörmiseks. Selliseid inimlikke aegade äramääramisi ei ole Seitsmenda Päeva Advent-usuühingute Eesti Liit kunagi pooldanud ning seepärast ta ei vastuta ka võimalike arusaamatuste puhul, mis selliste lendlehtede levitamise ja aja määramise läbi tulla võivad.

E d. M ä g i, Liidu esimees.

Toitudega ravimine

Toit on meie kehale jõuallikas. Juba see asjaolu näitab, milline mõju on õigel või valel toitumisel. Õigel toitumisel keha saab need ained, mis tal on elutegevuseks tarvis. Vale toitumise puhul aga peavad siseorganid tegema ülemäärast tööd, et kõlbmatud ja kahjulikud ained kehast kõrvaldada. Õige tugev organism tuleb selle ülesandega kuidagi toime, kuid nõrgemale organismile käib see ülejõu ning see on mitmete hädade põhjuseks.

Vale toitumise puhul on süda see elund, mis on kõige rohkem koormatud ja takistatud. Ja kui süda on takistatud, siis on see kahjuks kõigi organite tegevusele, see on keha üldisele tervisele. Sel põhjusel on söögikord suurima ja otsustavaima tähtsusega tervise hoidmisel kui ka haiguse ravimisel. Toitumisel maksab see põhinõue: **Hoiä ära kõik kahjulik ja saavuta vähima jõukulutusega suurim tulemus.**

Südamenõrkadele on peamine nõue: **Söö nii mõõdukalt kui vähegi võimalik.** Sest kõik südamevead on palju kergemad kanda kõhnadel inimestel. Kõhnasid inimesi ületab 70. eluaasta palju rohkem. Rasv ei ole jõuaine, vaid ainult takistav raskus ja alatine koorem südamele. See tõsiasi ei ole veel küllalt tuntud laiematele hulkadele. Tihti peetakse paksum tervise tunnuseks, ja rohke söömisega tahetakse ära parandada oma viga. Teiselt poolt on liig järsk kõhnumine samuti kahjulik. Palju enam peaks mõõduka ja õige toitumisega pikkamööda saavutama normaalne kehakaal.

Väga suur tähtsus on toidu koosseisul. Tuleb rõhutada, et harilik keedetud kultuurne toit on südamele liialt koormav. See toit kulutab jõudu. See ei ole nii palju mõõduandev terve südame ja jõutagavara puhul, aga seda enam nõrgatervislikele. **Toitumise otstarbekohaseks muutmata jääb iga ravi tagajärjetuks.**

Kõige halvem toidus on loomne valk. Seega on ebatervislikud toiduained muna, kala, liha. Täiesti ekslik on arvamine, et muna on väärtuslik asja lihale. Kõige tervislikum on piimavalg — piim ja juust.

Milles seisab siis loomse valgu kahjulik mõju?

Kõige pealt tuleb märkida, et inimene on oma loomult taimetoitlane, — seda tõendavad tema hambad, seedeorganite ehitus, seedemahlade koosseis ja viimaks taimse toidu parandav mõju südamenõrkuse puhul. Iga kõrvalekaldumine õigest toitumisest kutsub kõigil olevustel paratamatu esile haigusevastuvõtlikkuse; seda tõendavad näiteks loomaia loomad, kes seda kauem elavad, mida loomulikum on nende toit. **Parim toit on see, mis on looduse poolt mää-**

ratud. See maksab ka inimese kohta. Iseenesest mõista ei ole seega öeldud, et taimne toit on alati ja igal pool hädavajaline. Me näeme, et terved kannavad välja üsna palju kahjulikke mõjusid ilma tähelepanndava kahjuta. Nii võib eskimo oma häda-seisukorras elada ainult lihast, — igatahes oma tervise ja eluea kulul. Ja miljonid kultuurinimesed toituvad samuti peaaesjalikult loomsest valgust, kusjuures ainult teatav protsent langeb vähjatõve, suhkruhaiguse ja veresoonte-lubjastuse ohvriks. See aga ei muuda midagi selles tõsiasjas, et loomne valk on tervislikult kahjulik.

Loomse valgu kahjulik mõju avaldub mitmel viisil. Esiteks on liig rohke valgu puhul ülemäärane ainevahetus. Me saame loomse valgu ainult keedetud olekus. Keetmine aga vähendab valgu toiteväärtust poole peale. Et nüüd saada küllaldast valguhulka, on toiduhulk kahevõrra suurem. Seega keedetud toidu puhul on ainevahetus kahevõrra suurem kui toore taimse toidu puhul. See valgu rohkus ei ole tagajärjeta. Sisemisel põlemisel ehk ainevahetusel tekib valgust kusiaine ja kusihafe, mida veri peab kudedelt ära kandma ja neerud kehast välja heitma. Siin tõmmataksegi süda kaaskannatajaks. Kui kusihafe tekkimine on suurenenud, siis on ka happesisaldus veres suurem. Ülemäärane happesisaldus takistab ja vähendab organismi tegevust, isäranis südame tegevust. Kusihafe kui mürk halvab lihaste jõudu. Nõrgema südame tõttu tekib vale toitumise puhul kusihafe mürgitus.

Teiseks suur happesisaldus muudab vere normaalset vedelust, niisiis tekitab vere paksenemist. Seetõttu suureneb hõõrumine veresoontes, s. t. vere voolamine saab takistatud ja süda vastavalt koormatud.

Meie seedeorganid on kohased ainult taimse valgu vastuvõtuks. Seedimine kestab kauem. Seetõttu loomne valk, mis kiiresti lahustub, satub seedimatult verre. Loomulik aga on see, et kõik toit saab ära seeditud. Sest ainult täiesti seedinud toit võib verre minna ja olla kahjuliku mõjuta. Seedi-

Eksitav trükiviga.

Eelmises numbris artiklis „Hingamisest oleneb tervis“, on juhtunud eksitav trükiviga, ja nimelt viimasel küljel neljandas lõikes oleksid järgmised laused õiged nõnda: „Peab olema reeglilis hingata sisse ja välja läbi nina.“ „...hingame sisse ja välja ainult läbi nina.“

matu valk seevastu on kange mürk. Seda ülesannet, kaitsta verd seedimatu valgu eest, suudab soolesein täita ainult raskemini lahustuva taimse valgu juures, mitte aga suurel hulgas saadud loomse valgu juures. Nii see tuleb, et kultuurinimene oma vale toitumise tagajärjel kannatab märkamatu, siiski kroonilist valgumürgitust.

Valgumürgitus haarab eelkõige vereringvooluaparaadi närve. Aastate jooksul tekib närvide ärritatus ja tuiksoonte kaldumus krampplikusele. Ja selle tagajärg on vanemate inimeste juures kõrgem vererõhk. **Vererõhukõrgenemine ja veresoontelupjumine on peasjalikult „hariliku“ liharohke toidu tagajärg.** Need häired tõmbavad paratamatult südame kaaskannatajaks.

Peale selle mõjub loomne valk kahjustavalt veel seetõttu, et ta suurendab mädanemisprotsessi jämesooles. Mädanevad ained on eranditult valgu jäänu- sed, ja nad esinevad seda suuremal hulgal, mida rohkem toit sisaldab loomset valku. Mädanemisest tekkivad mürgid satuvad verre ja mõjuvad kahjulikult. Mitte just sel määral kui seedimatu valk, kuid seevastu on nende hulk suurem. Et aga mürgitust palju ei esine, tuleb sellest, et terved neerud kõrvaldavad niikohe need mürgid verest. Hädaohtlikuks muutuvad need mädanemismürgid siis, kui nad teki- vad suuremal määral, näiteks kroonilise kõhukinni-

suse puhul, samuti neeruhaiguse puhul, kus veri on ülehapendatud.

Nii näeme, et loomsel valgul on terve rida kahju- likke omadusi. Teispoolt on kindlasti tõendatud, et loomsed valgud ei ole tarvilikud inimese toitu- miseks. Paljud sportlased on täielikud taimetoitla- sed, ja just seetõttu on neil suur teguvõime ja püsivus. Sellest tuleb teha järeldus, et terved peak- sid õigest söögikorrast kinni pidama, kuid veelgi ainulikum on õigest söögikorrast kinnipidamine hai- getel.

Teisel kohal on nimetada keedusool, mis on sa- muti ebasoodne tegur „harilikus“ toidus. Muidugi organism vajab soola, sest see on vajalik osa ini- mese kehast. Kuid see tarvidus on väga väike ega ulata üle 3—5 g päevas, see on hulk, mis on loo- duse poolt juba antud toiduainetes. Harilikult meie toit pakub 15—20 g keedusoola päevas, seega nelja- kordselt üle loomuliku normi. Keedusoola liialda- mine oleneb peasjalikult keetmisest. Kui me toidu- aineid keedame, siis nad kaotavad oma loomuliku maitse ja muutuvad läägeks. Et maitset tõsta, lisa- me soola, ja nii liialdame soolaga.

Ka keedusool rohkem määral ei ole mõjuta süda- mele. Keedusool peab saama neerude kaudu välja heidetud, ja selleks on tarvis vett. Rohkema soola tarvitamine tingib suurema janu ja seega suurema veehulga kehas. Kõik kehha võetud vesi aga peab minema verre ja alles neerude kaudu saab ta verest välja filtreeritud. Seepärast mida suurem on toidu soolasisaldus, seda suurem on vere veesisaldus, ja seda rohkem on veresoone ülejutatud ja süda koormatud. Kõige rohkem on koormatud neerud, mis iseäranis nõrkade neerude puhul mõjub tervi- sele halvasti. Vereringvoolu takistuse puhul on eristumine eriti piiratud, ja nii jääb keedusool kehha, koguneb kudedesse ja tõmbab vee enese külge. Veetõbi südamenõrkuse puhul on peasjalikult puu- dulik soolaväljaheitmise tagajärg.

Sealjuures etendab veel teine asi tähtsat osa: Sü- dame normaalne tegevus oleneb tema lihastes leidu- vatest mineraalsooladest. Ja nimelt peavad olema mitmesugused soolad (kaaliumi-, kaltsiumi-, magnee- siumi- ja naatriumisoolad) õiges vahekorras ja tasa- kaalus. Igasugune mõju, mis muudab seda bioloogi- list soolade tasakaalu lihastes, toob paratamatult esile rasked tegevushäired. Üldiselt on südame- lihastes soolade jaotus võrdne taimetoitudes leidu- vate sooladega.

Keedusoola lisamine toidule kutsub esile naat- riumi kuhjumise kehas, kuna keedusool koosneb naatriumist ja kloorist. Aga teisi soolaid on kehas ikkagi harilikul määral. Seega saab keha otse üle ujutatud naatriumist, ja naatrium saab ülekaalu teist- est mineraalidest. Muidugi võib organism naatriumi välja heites suure kahju takistada, kuid see kohal- dumisvõime ei ole siiski mitte piiramatu. Kauase keedusoola liialdamise puhul saavad teised elule

tähtsad mineraalsoolad keharakkudest välja tõrjutud. Viimased lüüakse reast välja, sest ülekaalus on naatrium, mis võtab nende koha sisse. Ka südamelihastes leiab aset see muudatus ja need on seega kahjustatud. Nii võib keedusoolaga liialdamine kutsuda esile südamenõrkuse kui ka muud vead.

Lõpuks mõjutab keedusool ka vererõhu kõrgenemist, kui loomse toidu juures veresoonte närvid on muutunud ülitundelikuks.

Kõigist neist põhjustest välja minnes tõuseb vajadus tervise paranduse otstarbel mitte üksnes loobuda loomsest valgust, vaid ka piirata keedusoola hulka. **Toit peab olema taimeriigi saadustest ja ühtlasi soolavaene.**

Kolmandaks peab meie toit sisaldama ülekaalus aluseid — alusesi mineraalaineid. Alused on vastand hapetele ja aitavad viimaseid teha kahjututeks. Kõige keha tegevuse jaoks on tarvis alusesi aineid. Nende puudumine vähendab rakkude elujõudu. Kuid „harilikus“ toidus on just happed ülekaalus. Liha sisaldab happeid. Seetõttu lihatoit oma valkude ja hapetega annab kehale liig palju happeid, ja kehale läheb raskeks neid kõrvaldada. See hapete rohkus kehas põhjustabki seedehäired ja isegi tõsisemad haigused.

Kes kannatavad südamenõrkust, seedimiskorrast, neeruhaigust jne., neile on ravivahendiks toortoit. Keetmata taimsel valgul on täielikum toitväärtus kui keedetuil, seega võib valgu hulka tunduvalt alandada ning seega neerude, veresoonte ja südame koormat vähendada. Nimelt sisemine põlemine on vähem, seega ka hapete tekkimine vähem. Mädanemisprotsess sooltes on piiratud. Ja pealegi toidus puuduvad happelised mineraaloolad. Seega taimse toidu juures peavad kaduma need puudused ja vead, mis loomse toidu juures tekivad ja suurenevad.

Eelöeldut kokku võttes peame toitudega ravimises arvestama viit nõuet: 1) mõõdukas toitumine, 2) loobumine loomsest valgust (munadest, kaladest ja lihast); 3) soolata toit; 4) alused toiduained; 5) rohkesti toortoit. Kuidas neid üksikasjus teostada, oleneb igapäevase seisukorrast. Suurema haiguse puhul nende nõuete täpne täitmine on tingimata vajalik.

Meie peame tarvitama aluseid sisaldavaid toiduaineid ja piirama happelisi toiduaineid. Nende määramiseks ei ole maitse mõõduandev. Isegi väga hapu puuvili on ainevahetuses alusesi reaktsiooniga, seavastu teraviljasaadused on happelise reaktsiooniga.

Põhjus, miks tuleb lihast loobuda, on juba eelpool selgitatud. Kuid teiste happeliste toiduainete (tera- ja kaunviljad) tarvitamisest pole vajalik täiesti loobuda. Ainult tuleb selle eest hoolitseda, et happelised ei omaks alusestest ülekaalu. Nii näiteks teraviljatoite tuleb piirata, ja nimelt saia- ja muu-

dest peenjahutoitudest tuleb täiesti loobuda, aga täisterasaadusi nagu leiba ja kaerahelbeputru võib mõõdukalt tarvitada. Ja toitumises kandvama osa täidavad kartulid, millede toitväärtus on teraviljale võrdne, kuid nad on alused ja omavad täisväärtuslikku taimevalku. Ka aluste küsimuse juures oldagu põhimõtteline ega laskutagu peensusesse. Ei tee viga, kui see või teine toit rohkem hapet või alust sisaldab, kuid ülekaal olgu alusetele toiduainetele.

Toortoit võib olla mitmel viisil. Lihtsaim viis on, et enne sööki (niisiis, mitte pärast!) süüakse toorest puuvilja või juurvilja, ükskõik missugust, vastavalt aastaajale. Toidu kõrvale tarvitatagu rohelist lehevilju, salateid.

Toidud olgu valmistatud võimalikult vähese soolaga. Sool on ainult harjumuse asi. Varsti harjutakse ka vähese soolaga.

Toiduainete mõju kindlaksmääramiseks olgu järgmine tabel:

Happelised:	Alused:
Loomne valk (liha, muna, kala).	Puuviljad, marjad.
Teraviljad (kaerahelbed, püül, sai, nuudlid, koogid jne.).	Kartulid.
Kaunviljad (herned, oad, läätsed).	Lehe- ja juurviljad.
Ilma erilise mõjuta	
Leib, või ja õli. Pähklid.	Piim.

Toidud olgu võimalikult kuivad. Supid tuleb ära jätta. Nende koosseis on peaaesjalikult vesi ja sool, mis koormavad vereringvoolu ja neerusid. Samuti piima ei ole soovitatav palju juua. Söögivaheajadel võib janu kustutada puhta veega või värske puuviljamahlaga. Janutunne on õige veetarviduse määraja. Taimetoidu juures ei olegi palju vett tarvis, sest kehasse ei kogune nii palju laguaineid, mida tarvis välja uhtuda.

Lõpuks peame märkima, et neid juhiseid loomuliku õige toitumise kohta silmas pidades ja täites võivad paljud oma tervist parandada.

Dr. med. H. Malteni ainetel.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuistee 14-a. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne. Tellimine kõigist postiasutustest. Tellimishind aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kr. 10 s., üksiknumber 20 senti.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2.
Ilmunud 13. oktoobril 1938.